

УДК 342.726-055.2:341

Аль-Нсур Мухаммед, аспірант

Одеський національний університет,
кафедра загальноправових дисциплін та міжнародного права,
Французький бульвар 24/26, Одеса, 65058, Україна

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ЖІНОК

Розглянуто міжнародно-правові аспекти регламентації політичних прав жінок, питання і напрям співробітництва держав для забезпечення цих прав.

Ключові слова: права людини, права жінок, громадянство, політичні права жінок.

Поява інституту захисту прав людини означає визнання за кожним, незалежно від статі, можливості користуватися певним обсягом рівних політичних, цивільних і соціально-економічних прав. Отже, цим же обсягом прав має користуватися жінка.

Протягом тривалого часу захист прав людини, в тому числі й жінок, здійснювався безпосередньо державами. І сьогодні держави залишаються основними регуляторами правового статусу особистості, однак у період появи та зростання інтеграційних тенденцій, посилення взаємозв'язку та взаємозалежності між членами світового співтовариства істотно зростає значення міжнародного співробітництва у сфері захисту прав людини, в тому числі й жінок.

Поняття "міжнародний захист прав жінок" у прямому його значенні виникло після другої світової війни одночасно з виникненням інституту міжнародного захисту прав людини. Проте слід відзначити, що окремі норми про захист прав жінок мали місце в міжнародному праві й до другої світової війни, однак лише як побічний засіб і незначною мірою.

Міжнародне співробітництво держав щодо прав жінок у той період здійснювалося в трьох напрямках: 1) боротьба зі злочинністю — наприклад Паризька угода від 18 травня 1904 року

і Паризький договір від 4 травня 1910 року про заходи для боротьби з торгівлею жінками; 2) вирішення колізій внутрішнього права держав у різноманітних питаннях: Гаазька конференція 1930 року про громадянство; 3) міжнародне регулювання праці, наприклад: Конвенція МОТ № 3 про працю жінок до і після пологів і Конвенція МОТ № 4 про нічну працю жінок 1919 року [1, 51].

У сучасному міжнародному праві держави-члени ООН розробили, прийняли і ратифікували велику кількість документів про правовий захист жінок. У цих міжнародних документах закріплені норми, спрямовані на досягнення жінками рівноправності в політичній, економічній, культурній та інших сферах громадського життя. Проте частіше ці права залишаються формальними. При кардинальних розходженнях, що існують у різних країнах у стані та ролі жінки, у них є чимало спільних, не до кінця вирішених або зовсім невирішених проблем у сфері праці, освіти, набуття необхідної кваліфікації, просування по роботі, стані жінок у суспільстві, у доступі до державних посад і т. ін.

Особливу увагу необхідно приділити питанням, пов'язаним з політичними, економічними правами і соціальним статусом жінок. Цим групам прав жінок міжнародна спільнота та чинне міжнародне право приділяють значну увагу,

причому не тільки в аспекті їх міжна-родно-правової регламентації, а й у кон-тексті здійснення ефективного міжна-родного контролю щодо їх практичної реалізації конкретними державами.

Слід мати на увазі, що при розгляді питання соціального стану жінки необх-ідно враховувати і ту важливу роль, яку вона відіграє в продовженні роду людського — у народженні дітей та їх вихованні. Роль жінки як матері ніколи не зменшується, тому що сама природа поклала на неї особливу відпові-дальність за життя і здоров'я майбутніх поколінь. Тому, щоб жінка мала всі мож-ливості для вільного розвитку і могла активно брати участь у громадському житті, товариство повинно надати їй не тільки ті права, якими користуються чо-ловіки, але й ряд особливих прав, пов'я-заних з материнством [2, 119].

Правовий статус жінки має характе-ризуватися не просто рівноправністю з чоловіком, а повноправністю, тобто тим обсягом прав, що дозволить жінці стати оптимально розвиненою особистістю. Необхідно також враховувати, що обсяг прав чоловіків і жінок завжди буде відмінним через різницю у їх функціо-нальному призначенні.

Протягом сторіч жінки завжди були більш уразливими, майже завжди харак-теризувалися більш низьким громадсь-ким станом, ніж чоловіки, включаючи заробітну плату, освіту, охорону здоро-в'я, політику.

У сучасному міжнародному публіч-ному праві одержали розвиток і легалі-зацію такі права жінок:

- у політичній сфері — право оби-рати, бути обраною, займати всі гро-мадсько-державні посади, право на гро-мадянство;

- в економічній сфері — право на працю, право на рівну оплату праці, пра-во на особливу охорону жіночої праці;

- у сфері освіти — рівне право з чоловіком на прийняття в навчальний заклад, право на рівні умови і програми навчання;

- у сфері сімейних відносин — рівні права жінок із чоловіками щодо вступу в шлюб, зокрема повна і вільна

згода сторін, рівний стан у шлюбі [1, 98].

Слід враховувати, що закріплення цих прав жінок в міжнародних угодах, які підписуються державами, накладає на останніх відповідні міжнародні зобо-в'язання, одним з основних яких є закр-іплення широкого кола прав жінок в національному законодавстві. Однак, закріплення таких прав в Конституції та законах держави не є гарантією їх реалізації в повсякденному житті. При-кладом цьому є фактичне становище жінки, наприклад, в Україні, Йорданії та інших державах. Тому міжнародне пра-во виступає у якості ефективного інструменту контролю та виконання державами своїх міжнародних зобов'я-зань.

Особливе місце в міжнародно-пра-вовому захисті жінок належить ряду документів про ліквідацію їх дискримі-нації. Так, наприклад, у сфері політики жінки наділені активним (правом оби-рати) і пасивним (правом бути обрани-ми) виборчим правом, займати всі гро-мадсько-державні посади, а також пра-вом на громадянство. Всі ці права жінці гарантовані Загальною декларацією прав людини (ст. 21), Конвенцією про політичні права жінок 1952 року, Кон-венцією про громадянство заміжньої жінки 1957 року, іншими міжнародними документами.

Громадянство для жінки має важли-ве значення. Володіння громадянством є правовою основою для використання жінками всіх прав і обов'язків, установ-лених певною державою. Регламентація питань громадянства ставиться пере-важно до сфери внутрішньодержавного права. Разом з тим, вони мають міжна-родно-правове значення, обумовлене необхідністю врегулювання суперечок між державами щодо правового стану конкретних осіб або груп населення. Зокрема, міжнародно-правове регулю-вання одержало таке питання, як право заміжньої жінки на громадянство. Кож-на держава на свій розсуд установлює правила про громадянство заміжньої жінки, зокрема у разі її одруження з іно-земцем. Це призводить до того, що зако-

Якщо політичні права жінки розглядати тільки в документальному виконанні, складається враження, що жінка досить могутній, із погляду політики, "суб'єкт" міжнародного права. Вона

може обирати, бути обраною, займати практично всі управлінські посади тощо. Проте якщо на рівні законодавчого закріплення ці права займають гідне місце, то на рівні їх практичної реалізації, на жаль, спостерігається величезна кількість їх порушень. І це незважаючи на безліч засобів захисту політичних прав жінок. За даними статистики, жінки займають усього від 5 до 10 % управлінських посад усіх рівнів у більшості країн світу, причому не тільки в тих, що розвиваються (держави СНД, Африки, Азії та Латинської Америки) але й в економічно розвинутих (держави Західної Європи, США). І це при тому, що сьогодні жінки є більш освіченою частиною населення. Іншими словами, стан жінки в цій сфері залишається незадовільним, а участь жінки

в політичному житті залишається чисто формальною.

Література

1. Дмитриева Г.К. *Международная защита прав женщин*. — К., 1975. — 168 с.
2. Завадская Л.Н. *Равенство полов: международные акты и национальная политика // Социальное государство и защита прав человека*. — М.: РАН, 1994. — С. 116-125.
3. Орлов Н. *Брак и семья в международном частном праве*. — М., 1978. — С. 40.
4. Италия. *Конституция и законодательные акты*. — М.: Прогресс, 1968. — 392 с.
5. *Гражданский кодекс Итальянской Республики*. — М., 1995. — 384 с.
6. *Международные акты о правах человека*. — М.: Норма, 1998. — 754 с.

Аль-Нсур Мухаммед

Одесский национальный университет,
кафедра общеправовых дисциплин и международного права,
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВАЯ ЗАЩИТА ПОЛИТИЧЕСКИХ ПРАВ ЖЕНЩИН

РЕЗЮМЕ

Международно-правовые документы о регламентации политических прав женщин на законодательном уровне занимают достаточно достойное место. Практическая реализация этих прав остается часто неудовлетворительной и чисто формальной.

Ключевые слова: права человека, права женщин, гражданство, политические права женщин.